

Posudek vedoucího diplomové práce

Daniel KYSELKA: Vysoce postavení úředníci v Národní bance Československé a Státní bance Československé v letech 1918–1953, FF UK 2021, 166 stran

Diplomant si zvolil poměrně složité téma, které však zároveň má velký výzkumný potenciál. Studium života a kariérních strategií elitních úředníků centrální banky napříč střídajícími se politickými režimy první poloviny 20. století nabízí slibnou perspektivu pro studium českých zemí a života jejich obyvatel.

Struktura práce nepůsobí příliš organicky. Nedává smysl podrobně popsat strukturu kapitol a teprve potom se dostat k vlastním cílům práce a výzkumným otázkám. V principu platí, že se autor usiloval o kolektivní biogram vůdčích úředníků banky a nakolik mu to prameny umožnily se pokusil vystopovat jejich sociální původ, vzdělání, kariérní růst, sňatkové strategie apod. Mohl věnovat větší pozornost vysvětlení, jak a proč si ohraničil zkoumanou skupinu pracovníků.

Rozpracování metodologie je velmi stručné (s. 8). Alespoň kvituji s povděkem, že odkaz na Pierra Bourdieu neplní zde pouze ornamentální funkci a autor s ním i v textu užitečně pracuje. Očekával bych větší využití historických výzkumů elit (domácí i zahraniční), které zůstaly nevyužity. Jistě by to bylo přínosnější, než knihy o světovém systému a finančnictví citované na s. 9. Jinak ale objem použité literatury je akceptovatelný. Navíc autor zasluhuje ocenění i za to, že musel rozsáhle pracovat s dosud nezpracovanými archivními fondy.

V textu zůstaly četné formální nedostatky, které jsem autorovi v průběhu finalizace textu i vícekrát vytýkal (nahodilé mezery mezi odstavci; vícero indexových čísel za sebou, místo aby bylo více souvisejících knih pod jedním čísle v poznámce; zaměňování pomlček a spojovníků; nepoužívání tamtéž při opakujících se poznámkách). Rovněž autor nevyslyšel má opakovaná doporučení, aby čísloval i podkapitoly, aby struktura práce byla přehlednější. Vše nasvědčuje tomu, že finální redakce textu probíhala ve značném spěchu a nedůsledně.

První kapitola se vlastních cílů práce netýká a vychází v drtivé míře ze sekundární literatury. Tvoří však nezbytný popis institucionálního zázemí studovaných aktérů. Kapitola je možná až zbytečně rozsáhlá s ohledem na potřeby tématu. Postačilo by spíše věnovat se pouze vlastní institucionální struktuře a resignovat na širší postižení aktivit centrálního bankovníctví. Není také příliš praktické vyložit vývoj bankovníctví a pak se znovu vrátit na začátek a začít vykládat organizační strukturu centrální banky v jednotlivých obdobích.

Druhá kapitola je věnována národohospodářskému vzdělávání. O ní jsme s autorem během přípravy diplomové práce vedly dlouhé diskuse, zvláště co se týká její smysluplnosti z hlediska cílů práce. Přehled českého národohospodářského myšlení takto extenzivně pojatý není příliš funkční a práci jen zbytečně natahuje. Pro navazující rozbor vzdělání vůdčích úředníků to není zvláště užitečné.

Ve třetí kapitole se autor konečně dostává k jádru svého výzkumu. Nutno poznamenat, že se tak děje za polovinou vlastního textu (bez započítání příloh). Konceptně zde diplomant vychází z bourdieuovské sociologie. Pracuje s různými druhy kapitálu a konceptem habitu. Zde celkem zdařile rozebírá sociální původ zkoumaných aktérů, jejich jazykovou výbavu, sňatečnost. Kapitola by jistě zasluhovala daleko rozsáhlejší shrnutí a vyhodnocení.

Čtvrtá kapitola se věnuje období druhé světové války. Nacistickou koncepci střední Evropy, technokratické ambice, stejně jako (navíc celkem povrchní) rozbor nacistického hospodářského myšlení tvoří zbytečný balast, který s tématem diplomové práce příliš nesouvisí. Naopak následné sledování kariér úředníků a jejich zapojení do odboje je přínosné.

Pátá kapitola rozebírá vývoj po druhé světové válce. Autora zde zajímaly především osudy úředníků, které postihly politické procesy, vliv sovětských poradců a fungování kádrového oddělení banky.

Závěr práce je velmi slabý. Autor spíše jen sumarizuje jednotlivé kapitoly, místo aby patřičně vyhodnotil svůj výzkum a dospěl k sumarizaci závěrů v konfrontaci s původními výzkumnými otázkami.

Srovnám-li původní verzi práce, kterou autor nakonec stáhl a nepředložil k obhajobě, s její současnou podobou, musím konstatovat velký pokrok. V současné podobě – navzdory všem uváděným výtkám výše – považuji předložený text za způsobilý k úspěšné obhajobě. Daniel Kyselka ukázal, že si osvojil základy historického řemesla a je schopen relativně extenzivního samostatného výzkumu, jakkoli výsledek zasluhuje kritiku. Přesto se však domnívám, že základní parametry diplomové práce na historických oborech FF UK naplňuje, a proto ji doporučuji komisi k obhajobě s návrhem hodnocení stupněm „dobře“.

V Praze, dne 15. června 2021

Doc. PhDr. JUDr. Jakub Rákosník, Ph.D.